

๔.๓ การป้องกันและควบคุม โรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ

ข้อที่/เนื้อหา	เจตนารมณ์/ความหมาย
<p>หลักการสำคัญ</p> <p>๑. บุคคลย่อมมีสิทธิดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ และได้รับการป้องกันและควบคุม โรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ อย่างมีมาตรฐาน ทันต่อสถานการณ์ โดยถือเป็นหน้าที่ร่วมของทุกภาคส่วน ทุกระดับ</p>	<p>- เพื่อตอกย้ำให้ตระหนักต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่พึงได้ดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี และได้รับการคุ้มครองอย่างทั่วถึงเพื่อสิทธินั้นอย่างมีมาตรฐาน ทั้งนี้ การคุ้มครองให้เกิดสิทธิดังกล่าวเป็นภาระหน้าที่ร่วมกันของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัว และบุคคล</p>
<p>๒. การป้องกันและควบคุม โรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ ต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยสังคมกำหนดสุขภาพ โดยการใช้มาตรการเชิงรุกที่มีธรรมาภิบาล และต้องสร้างดุลยภาพระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม และคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ชุมชนและสังคมเป็นสำคัญ</p>	<p>- การจัดการกับปัจจัยภายนอกที่เพิ่มโอกาสของการเกิดโรคและผลกระทบต่อสุขภาพ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น มลพิษในสิ่งแวดล้อมสูง ภาวะโลกร้อน ต้องใช้มาตรการเชิงรุกที่เป็นการป้องกันด้วยหลักการแบบธรรมาภิบาลที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงดุลยภาพของการพัฒนาด้านต่างๆ ภายใต้แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดทุกนโยบายห่วงใยสุขภาพ</p>

ข้อที่/เนื้อหา	เจตนารมณ์/ความหมาย
<p>๓. การบริหารจัดการระบบการป้องกันและควบคุมโรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ ควรใช้พื้นที่เป็นศูนย์กลาง โดยปรับบทบาทของหน่วยงานส่วนกลางให้มีหน้าที่ในทางนโยบาย มาตรฐาน และการสนับสนุนด้านต่างๆ</p>	<p>- การบริหารจัดการระบบการป้องกันและควบคุมโรคและภัยคุกคามสุขภาพ ต้องมุ่งสู่เป้าหมายให้เกิดความเข้มแข็งของประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถจัดการระบบดังกล่าวได้ด้วยตนเอง จึงจะมีความยั่งยืนและสนองตอบต่อความจำเป็นด้านสุขภาพของพื้นที่ได้โดยแท้จริง ในขณะที่หน่วยงานส่วนกลางควรทำหน้าที่สนับสนุนด้านนโยบาย มาตรฐาน การจัดระบบงบประมาณสนับสนุนในการสร้างเสริมความเข้มแข็งของระบบป้องกันและควบคุมโรคและภัยคุกคามสุขภาพอย่างยั่งยืน</p>
<p>๔. ควรมีการนำกระบวนการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพที่ใช้ข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์หรือองค์ความรู้ที่เหมาะสม มาใช้ในการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพ เพื่อการป้องกันและควบคุมโรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน</p>	<p>- การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ เป็นสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นกับชุมชน และวิถีชีวิตของประชากรทุกกลุ่ม บนพื้นฐานความเป็นธรรม (Equity) ลดความไม่เท่าเทียมกันด้านสุขภาพ โดยกระบวนการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ ต้องมีการใช้ข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์อย่างเหมาะสม</p>
<p>ภาพพึงประสงค์</p> <p>๑. ประชาชน ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจ ความเข้มแข็ง และมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพในระดับพื้นที่ ผ่านการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ</p>	<p>- เพื่อให้การป้องกันและควบคุมโรค และปัจจัยที่คุกคามด้านสุขภาพสามารถตอบโจทย์ของพื้นที่ได้อย่างตรงจุด และอย่างเหมาะสม</p>

ข้อที่/เนื้อหา	เจตนารมณ์/ความหมาย
<p>๒. ประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องของทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพหรือให้ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินการโครงการและกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพ หรือเข้าร่วมกับองค์กรที่กำหนดหรือพัฒนานโยบาย/แผนงาน/โครงการ จากภาครัฐและเอกชน ผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ในกระบวนการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ เพื่อให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุดร่วมกันและมีผลดีต่อสุขภาพของประชาชนอย่างแท้จริง</p>	<p>- การประเมินผลกระทบทางสุขภาพเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมโดยยึดหลักประชาธิปไตย ความเป็นธรรม (Equity) เน้นการมีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของชุมชน ท้องถิ่น เพื่อการตัดสินใจที่เป็นทางเลือกที่ดีที่สุดร่วมกันและเป็นทางเลือกที่มีผลดีต่อสุขภาพของประชาชนอย่างแท้จริง โดยการกำหนดขอบเขตของสุขภาพต้องมองภาพรวมเชื่อมโยงกับปัจจัยกำหนดสุขภาพที่ครอบคลุมทั้งปัจจัยเสี่ยง ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม และมีการใช้ข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์อย่างเหมาะสม หลากหลายสาขาวิชา และองค์ความรู้ที่ยึดโยงสัมพันธ์กับบริบทของชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนานโยบายสาธารณะที่เอื้อต่อสุขภาพ ทั้งสำหรับนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมระดับชุมชนท้องถิ่น ไปจนถึงนโยบายสาธารณะระดับชาติหรือระหว่างประเทศ</p>
<p>๓. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการนำกระบวนการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพไปใช้ประกอบในการกำหนดนโยบาย จัดทำ หรือพิจารณาการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และติดตามให้ผู้ดำเนินงานทั้งภาครัฐและเอกชนดำเนินการด้วยความรับผิดชอบ</p>	<p>- เจตนารมณ์ตามภาพพึงประสงค์ข้อ ๒</p>

ข้อที่/เนื้อหา	เจตนารมณ์/ความหมาย
<p>๔. การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพในการพัฒนา นโยบายสาธารณะด้านสุขภาพ มีการกำหนดขอบเขต ของสุขภาพที่เป็นภาพรวมเชื่อมโยงกับปัจจัยกำหนด สุขภาพที่ครอบคลุมทั้งปัจจัยเสี่ยง ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม และมีการใช้ข้อมูล หลักฐานเชิงประจักษ์อย่างเหมาะสมจากหลากหลาย สาขาวิชา และองค์ความรู้ที่ยึดโยงสัมพันธ์กับบริบท ของชุมชน</p>	<p>- เจตนารมณ์ตามภาพพึงประสงค์ข้อ ๒</p>
<p>๕. มีกลไกบริหารจัดการการป้องกันและควบคุม โรค และปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ ในระดับจังหวัดที่มีองค์ ประกอบจากทุกภาคส่วน ทำหน้าที่สร้างการมีส่วนร่วมและบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ กลไกระบบสุขภาพ อำเภอ (District Health System: DHS) และกลไก ระดับจังหวัด</p>	<p>- จากหลักการสำคัญที่ให้การบริหารจัดการระบบการป้องกันและควบคุม โรคและภัย คุกคามสุขภาพ ใช้พื้นที่เป็นศูนย์กลาง (Area-based) จำเป็นต้องมีระบบสนับสนุนที่ ชัดเจน ซึ่งกลไกระดับจังหวัดจะเป็นกลไกที่เหมาะสมในการสนับสนุนพื้นที่ โดย ทำงานร่วมกับกลไกระดับอำเภอ</p>

ข้อที่/เนื้อหา	เจตนารมณ์/ความหมาย
<p>๖. มีระบบข้อมูลข่าวสารและศูนย์เฝ้าระวังเพื่อการป้องกันและควบคุม โรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ (Center of Disease Control) และมีทีมเฝ้าระวังเคลื่อนที่เร็ว (Surveillance and Rapid Response Team: SRRT) ที่มีสมรรถนะและทำงานเกื้อหนุนเชื่อมโยงกันตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศ และตามกฎหมายระหว่างประเทศ (International Health Regulations: IHR)</p>	<p>- ในการป้องกันและควบคุมโรค และปัจจัยที่คุกคามสุขภาพนั้น ระบบข้อมูลข่าวสารและการเฝ้าระวังที่เท่าทันสถานการณ์เป็นสิ่งจำเป็น ในระดับพื้นที่จึงต้องมีทีมเฝ้าระวังเคลื่อนที่เร็ว ที่ทำงานเกื้อหนุนเชื่อมโยงกันตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศด้วย นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงความเข้มแข็งในการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายระดับโลกโดยให้นำ IHR มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้วย</p>
<p>๗. มีกลไกระดับชาติที่ทำหน้าที่บูรณาการทุกภาคส่วนในการจัดการและพัฒนาระบบการป้องกันและควบคุม โรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ ได้แก่ การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ กฎหมายด้านระบบบริหารการเงินการคลังที่เอื้ออำนวยต่อการขยายขอบเขตการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ทั้งในระดับชาติ จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาศักยภาพและติดตามผลการดำเนินงานของกลไกต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>- ระบบการป้องกันและควบคุม โรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ และเกี่ยวข้องกับระบบสุขภาพอย่างสำคัญ จึงควรมีกลไกระดับชาติที่ทำหน้าที่บูรณาการทุกภาคส่วนในการจัดการ พัฒนา และติดตามภาพรวมของระบบดังกล่าว โดยในการบูรณาการทุกภาคส่วนทั้งรัฐ ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาสังคม ภาควิชาการ และภาคเอกชน นั้น ต้องมีการพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับการทำงานในบทบาทต่างๆ ทั้งกฎหมายระดับรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง</p>

